

سوال

سخن گفتن با زنان به طور عام و در این حالات چه آدابی دارد؟ خرید و فروش، تعلیم و تعلم، دیدارها و گفتگوهای کاری مثلا برای فهماندن چیزی به او؟ چشم فرو هشتن در این حالات چه حکمی دارد و به طور کلی نگاه کردن به زنان در چه حال جایز است؟ لطفا در این باره توضیح کافی بدهید.

پاسخ مفصل

الحمد لله.

سخن گفتن با زنان نامحرم یا برای نیاز است یا بدون نیاز:

مانند آنکه بدون هیچ نیازی با هم سخن بگویند و مرد از شنیدن صدای زن لذت ببرد یا زن با ناز و ادا با او سخن بگوید که این حرام است و از زناى زبان و گوش است که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - درباره آن سخن گفته‌اند و فرموده‌اند: «بر فرزند آدم بهره‌اش از زنا نوشته شده و او ناگزیر به آن خواهد رسید: چشمان زنا می‌کنند و زناى آنها نگاه است و گوش‌ها زنا می‌کنند و زناى آنها گوش سپردن است و زناى زبان سخن است و زناى دست، گرفتن است و زناى پا، رفتن است و قلب مایل می‌شود و تمنا می‌کند و شرمگاه آن را تصدیق یا تکذیب می‌کند» به روایت مسلم با این لفظ (۲۶۵۷).

اما اگر نیاز به سخن گفتن با زن باشد، اصل در آن جایز بودن است اما باید این آداب را رعایت کرد:

۱- اکتفا به اندازه مورد نیاز که متعلق به اصل موضوع باشد و سخن پراکنده نگویید و وارد موضوعات دیگر نشود. شما برادر گرامی می‌توانید در ادب صحابه رضوان الله علیهم دقت کنید و آن را با اوضاع امروز ما مقایسه کنید. ام المؤمنین عایشه - رضی الله عنها - داستان تهمتی که منافقان به ایشان زدند را روایت می‌کند که در آن آمده است:

«صَفْوَانُ بْنُ مُعَطَّلٍ سُلَمَى ذُكْوَانِي فِي بَيْتِي لِشُكْرٍ بُوْدَ وَ صَبَحَ هَنَگَامَ بِي مَحَلِّ مِّنْ رَّسِيْدٍ وَ سِيَاهِي اِنْسَانِي رَا دِيْدَ كَيْ خَوَابِيْدِهِ پَس مَرَا شَنَاخَتْ وَ اُوْ پِيْشِ اَزْ حِجَابِ مَرَا دِيْدَهُ بُوْدَ. مِّنْ بَا [شَنِيدَن] اَنَا لِّلَّهِ وَ اَنَا اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ اُوْ كَيْ هَنَگَامَ شَنَاخَتْ مِّنْ كُفْتِهِ بُوْدَ بِيْدَارِ شَدَمِ پَسْ صَوْرَتَمْ رَا بَا چَادَرَمْ پُوْشَانْدَمْ وَ بِيْ اَللَّهُ سَوَگَنْدَ سَخْنِيْ بَا هَمْ نَگَفْتِيْمْ وَ جَزَا اَنَا لِّلَّهِ سَخْنِيْ اَزْ اُوْ نَشْنِيْدَمْ، پَسْ شَتْرَشْ رَا نَشَانْدَ وَ بَرِ دَسْتَانِشْ فُشَرْدَ [تَا آسَانْ تَرِ سَوَارِ شَوْم] پَسْ سَوَارِ شَدَمْ وَ مَرَا بَا مَرْكَبِ بَرْدَ تَا بِيْ لُشْكَرِ رَسِيْدِيْمْ» به روایت بخاری (۴۱۴۱) و مسلم (۲۷۷۰).

عراقی - رحمه الله - می‌گوید: «و از او کلمه‌ای نشنیدم». این تکرار نیست زیرا ممکن است که مرد با او سخن نگوید اما با خودش سخن بگوید یا با صدای بلند قرآن بخواند یا ذکر کند به طوری که آن را بشنود و این از او سر نزد بلکه از روی ادب و صیانت با سکوت با وی تعامل کرد و همچنین به دلیل هولناک بودن آن واقعه (یعنی رها شدن ام المؤمنین).

در این حدیث همچنین ادب نیکو با زنان نامحرم آمده به ویژه در صورت خلوت با آنان در بیرون از شهر یا دیگر اماکن، چنانکه صفوان انجام داد و شترش را نشاند بدون آنکه سخنی بگوید یا سوالی کند» نقل به اختصار از «طرح التثريب» (۸/۵۳).

۲- اجتناب از شوخی و خنده زیرا این از ادب و مروت به دور است.

۳- دوری از زل زدن و نگاه مستقیم و تلاش دائم برای فرو هشتن چشمان در حد امکان و اگر به هدف سخن گفتن گاه نگاهی به او بیفتد ان شاء الله اشکالی ندارد.

۴- سخن نگفتن با ناز و ادا از دو طرف یعنی آنکه صدا را به عمد نرم نکند و به عمد با لطافت سخن نگوید و باید هر دو طرف به شکل طبیعی سخن بگویند زیرا الله تعالی امهات المؤمنین را اینگونه مورد خطاب قرار داده که:

فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا [احزاب: ۳۲]

(پس در هنگام سخن گفتن [با مردان]، ناز و نرمش به کار نبرید تا [مبادا] کسی که در دلش بیماری است [در شما] طمع کند و به شیوه‌ای شایسته سخن بگوید).

۵- دوری از هر لفظی که در آن معانی یا اشارات عاشقانه باشد یا الفاظی که خاص به مردان یا خاص به زنان است و مانند آن.

۶- ترک مبالغه در روش‌های اثرگذاری روی مخاطب. بعضی از مردم از توانایی‌های خود در ارتباط با دیگران مانند حرکت دستان یا چهره یا استفاده از اشعار و امثال و عبارات‌های عاطفی استفاده می‌کنند و این دروازه‌ای است که شیطان باز می‌کند تا میان دو جنس وابستگی حرام پیش آید.

ابن قیم - رحمه الله - می‌گوید:

«غالب شعرا در سخن گفتن و مخاطب قرار دادن و نگاه کردن زنان بیگانه ایرادی نمی‌بینند و این مخالف شرع و عقل است و این قرار دادن طبع در معرض چیزی است که بر آن سرشته شده و آن میل هر جنس به دیگری است. چه بسیارند کسانی که دین و دنیایشان اینگونه در معرض فتنه قرار گرفته است» (روضة المحبین: ۸۸).

قبلا در پاسخ به سؤال شماره (1497) و (59873) و (102930) در سایتمان به این مسئله پرداخته‌ایم. همچنین در سایت ما بخش ویژه‌ای برای فتاوی‌ای آداب متعلق به سخن گفتن با زنان هست که می‌توانید به آن مراجعه کنید.

والله اعلم.